

Sara Hannibal, Kristiina Pöttsepp og Tiia Stranden:

Føroyar eksotiskar...

– Tað speglast aftur í bókmentunum, at føroyska mentanin er afturlítandi. Kanska er tað eitt slag av veruleikaflyggjan, tá ið bókmentirnar í mestan mun kaga aftur í tíðina, tá ið alt var so gott. Veruleikin hjá føroyingum er kanska øðrvísi enn okkara, men tað er heilt greitt av týðningi at trupulleikar í samtíðini verða viðgjørdir í skaldskapi, siga tær triggjar Sara, Kristiina og Tiia, ið taka lut á summarskeiðnum á Føroyamálsdeildini, í práti um føroyskt, føroyskar bókmentir og føroyska mentan.

Tekstur: Turið Kjølbro
Myndir: Alvar Haraldsen

Teir 26 næmingarnir á summarskeiðnum á Føroyamálsdeildini á Fróðskaparsetri Føroya koma úr øllum Norðanlondunum umframt Estlandi. Vit hava hitt triggjar teirra, 24 ára gomlu Kristiina Pöttsepp úr Estlandi, sum hevur lisið norskt á universiteti í Estlandi í tvey ár, 26 ára gomlu Sara Hannibal úr Danmark, sum hevur lisið danskt á universitetinum í Keypmannahavn í seks ár, og 27 ára gomlu Tiia Stranden, sum hevur lisið norðurlandskar bókmentir á Helsingfors universiteti í seks ár. Sara og Tiia eru um at verða lidnar við teirra útbúgving.

Føroyskar bókmentir eru ikki heilt fremmandar í hugaheimi Saru. Hon hevur tikið skeið í føroyskum máli

og mentan á universitetinum í Keypmannahavn, har hon hevði Jógván Isaksen sum lærara.

– Eg havi lisið saman við fleiri føroyingum og í 1991 var eg í Føroyum og ferðaðist saman við einum føroyingi, ið býr í Danmark, sigur Sara.

Tiia hevur ongan for-kunnleika til føroyskt og føroyskar bókmentir yvirhøvur. Tað eru serliga føroysku bókmentirnar, hon heldur vera áhugaverdar, málið kemur í aðru røð.

– Eg havi altíð hildið, at Føroyar virka so eksotiskar. Mín stóri áhugi er nútímans norðurlandskar bókmentir og har eru føroyskar bókmentir ein partur. Og nú eg eri her kortini kundi eg hugsað mær at skriva eina grein um føroyskar kvinnubókmentir, sigur Tiia.

– Eg visti als einki um

føroyskt, føroyskar bókmentir ella norrønt, men í mínum hugaheimi hava føroyskar bókmentir altíð virkað serligar og Føroyar eksotiskar. Tað er eitt sindur av eini tilvild, at eg kom til Føroya á skeið. Men eg trúgvi, at tað gevur nakað meir at koma til landið, sum vit lesa um, tí fært eina betri fatan av ymskum viðurskiiftum. Eg hevði ikki fingið tað sama burtur úr at lisið føroyskt og føroyskar bókmentir í Estlandi. Føroyska málsøgan er rættiliga áhugaverd, og tá ið eg ætli mær at arbeiða meiri við málsøgu, kann eg brúka nógv at tí eg havi lært her. Norska og føroyska málsøgan hava nógv í felag, tí danskt hevur havt so stóra ávirkan á málini, sigur Kristiina.

Tilvísingar

Á summarskeiðnum verður undirvíst í nýggjari føroyskum bókmentum eftir Jóhansen, Jens Paula Heinesen, og Gunnar Hoydal. Verk eftir rithøvundar, ið vórðu føddir um aldamót, verða eisini lisið, til dømis eftir Martin Joensen, William Heinesen og Jørgen Frantz Jacobsen.

– William Heinesen og Jørgen Frantz Jacobsen eru teir kendastu føroysku høvundarnir í Danmark. Fyri ein dana er málið hjá Jørgen Frantz og William so „blomstrandi“, tað er ótrúliga vakurt og tað gevur okkum dønnum eina nýggja fatan av danskum. Teirra mál er avgjørt danskt, men teir taka brúka orð og orðavendingar, sum vit hava gloymt og ikki brúka longur. Tað er í ein mun gamalt

danskt. Men tað føroyska málið liggur goymt í teirra danska máli og í nýtsluni av málinum, tí teir brúka báðir nógv ymsk orðatiltøk og málskur. Og tað halda vit vera ógvuliga spennandi. Tað er serliga gongdin frá tí gamla til tað nýggja samfelagið, sum verður lýst á sama hátt í danskum og føroyskum bókmentum. Men eg hugsi als ikki um felags-eyðkenni, tá ið eg lesi føroyskar bókmentir, sigur Sara.

– Føroyar eru eitt ógvuliga lítið samfelag og tað setir dám á bókmentirnar. Í Finnlandi eru finsk-svensku bókmentirnar minniluta-bókmentir og har eru nøkur felags-eyðkenni við føroyskar bókmentir. Har lesa fólk bókmentir fyri at kenna og finna seg sjálv og fyri at lesa um hendingar, tey eru í felag um. Finsk-svensku bókmentirnar eru ikki nógvur og kanska eitt sindur trongar. Tað sum eg eisini haldi vera áhugavert er bókmentakritikkurin, ið næstan ikki er til í Føroyum. Eingin vil kritiseri, tí øll kenna øll. Tað sama er galdandi í finsk-svensku fjølmiðlunum, har tað er ógvuliga trupult at fáa fólk at um-mæla og kritiseri bókmentir. Men vit vita, at tað hevur

ógvuliga stóran týðning fyri bókmentirnar, at tær verða ummæltar av skikkaðum ummælurum, tí tað er trupult at ímynda sær, hvussu tær kunnu vera ummælini fyri uttan. Bæði fyri høvundin, sum hevur tørv á at vita, hvat lesararnir halda um bókina, og lesandi almenningin, sum fær kunneleika, vitan og fatan av bókmentunum gjøgnum ummælini. Bókmentir, sum ikki verða ummæltar, verða avbyrgdar og kunnu tulkast sum ikki verdar at verða kritiseradar, sigur Tiia.

– Føroyar og Estland hava tað í felag, at londini bæði hava verið eitt sindur afturlátin. Estland hevur høyrð til Sovjetssamveldið. Vit eiga ikki so stórar bókmentir sum Vesturheimurin eigur, men nú eg lesi norsk- ar bókmentir havi eg eisini verið varhug við, at tað er trupult hjá einum útlendingi at siggja og fáa eyga á øll frábrigðini í norskum bókmentum. Hóast Noreg er eitt stórt land kenna øll til tey ymsu viðurskiptini á meiri persónligum stigi. Tí fái eg kanska bara brot við burtur úr heildini og fái kanska ikki samanhangin á sama hátt sum norðmenn til dømis, sigur Kristiina.

Sara Hannibal, Danmark:

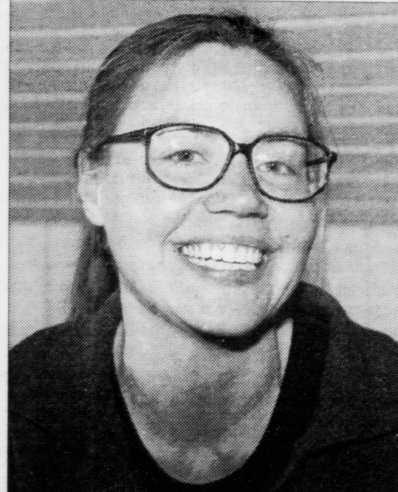
– Eg trúgvi, at tað verður ein missur fyri Danmark um Føroyar loysa, tí mentunarliga fáa vit nógv burtur úr ríkisfelagsskapinum. Eg havi lisið nakrar greinir í danskum bløðum um, hvat vit missa, tá ið tit loysa, og har trúgvi eg, at vit serliga fara at sakna høga stöð í málningalistini og bókmentunum. Vit taka jú eitt sindur av tykkara fjøllum, havi, fuglum til okkum, tí í Danmark er alt so „søtt“. Hiðani fáa vit eitt slag av harðlyndi í náttúruni, sum vit ikki hava í okkara, sigur Sara, sum lesur danskt á universitetinum í Keypmannahavn.

Kristiina Pöttsepp, Estland

– Tað almenna í Estlandi stuðlar mentanini við nógvum pengum. Nógvar bókmentir verða gívnar út og hevur tú nóg mikið av pengum, kanst tú geva út sjálvur. Serliga í Føroyum, sum er eitt so lítið land, er tað av týðningi, at mentan og list verða stuðlað, tí marknaðurin er so lítil. Kanska hongur tað saman við tíð, umstøðum og figgarkørmum, at tað seinni árinu eru komnar fleiri lyrikarar heldur enn prosaistar, sigur Kristiina, sum lesur norskt á universiteti í Estlandi.

Tiia Stranden, Finnland

– Tað sum undrar meg í Føroyum er, at ítróttin verður so væl stuðlað meðan mentanin ikki verður. Men tað kenni eg aftur úr Finnlandi, har stórar ítróttarhøllir verða bygdar meðan mentanin kemur í aðru røð. Tað verður ikki fatað sum ein góð fløga at brúka pengar uppá mentan, tí tað gevur ofta ikki pengar av sær, sigur Tiia, sum lesur norðurlandskar bókmentir á universitetinum í Helsingfors.